

Teorijski pristupi u socijalnoj psihologiji

Ne može se govoriti o nekoj jedinstvenoj, sveobuhvatnoj teoriji, kako u opštoj psihologiji, tako i u socijalnoj psihologiji.

Zbog veoma složenog i obuhvatnog predmeta istraživanja u okviru psihologije (i socijalne psihologije) razvili su se mnogi pristupi koji su pokušavali da pruže opštije ili konkretnije odgovore na pitanja koja su se pred istraživače postavljala.

To su, bile više tzv. teorije »srednjeg dometa«, koje su određene specifičnim predmetom istraživanja, nego sveobuhvatne teorijske koncepcije.

Svi teorijski pristupi u izučavanju ljudskog (socijalnog) ponašanja imaju u svojoj osnovi određenu predstavu o ljudskoj prirodi, tj. polaze od nekih osnovnih pitanja o ljudskoj prirodi.

Deutch i Krauss (1965): navode pet osnovnih dilema o ljudskoj prirodi, koje su bile temelj savremenih teorijskih pristupa u opštoj i socijalnoj psihologiji i koje imaju značaj za političku psihologiju:

Da li je čovek samo inteligentnija životinja od ostalih, bez karakterističnih psihičkih procesa koje bi ga izdvajale, ili poseduje jedinstvene ljudske psihološke osobine (nastale kao proizvod interakcije sa drugim ljudima, govora i sl.)? U ovoj dilemi prepoznamo uticaj Darwinove teorije evolucije i tzv. »instiktivističke« pristupe izučavanju socijalnog ponašanja.

Da li je ponašanje čoveka određeno pre svega njegovim egocentričkim (egoističkim) motivima ili je interes za druge ljude isto tako deo ljudske prirode? Kompetitivna ili kooperativna priroda socijalnog ponašanja ljudi.

Da li je ljudsko ponašanje uglavnom iracionalno i/ili određeno slučajnim iskustvima nagrade i kazne ili je čovek u stanju da osmisli i organizuje svoje ponašanje u skladu sa svojim iskustvima? Da li pojedinac ima svoju slobodu i dostojanstvo ili je samo puka igračka svoje prirode i društva?

Da li je ljudsko ponašanje određeno ljudskim biološkim predispozicijama ili socijalni uslovi prevashodno određuju oblik i sadržaj ljudskih aktivnosti? Dilema u svim teorijama ličnosti: nasleđe – okolina (problem urođenog zločinca).

Da li je ponašanje odrasle osobe pre svega odraz iskustava iz detinjstva, ili čovek tokom celog života uči i razvija određena ponašanja?

Savremena psihologija odbacuje sve ove dileme tipa ili-ili i naglašava i jednu i drugu stranu ljudske prirode.

Međutim osnovni teorijski pristupi u opštoj i socijalnoj psihologiji velikim delom odražavaju ove dileme. To je zato što su oni: nastajali u vreme još uvek nedovoljnih psiholoških znanja – početkom 20 veka; odražavali velike ambicije da se naučno otkriju jednoznačne i univerzalne zakonitosti psihičkih procesa; nastajali kao rezultat međusobne isključivosti; nastajali samo na ograničenom području psiholoških sadržaja i proučavanja; bili su ograničeni postojećim metodološkim pristupima.

Pregled savremenih teorijskih pristupa u socijalnoj psihologiji, ipak, zahteva osvrt na istorijske korene nekih ideja i nasleđe koje su oni ostavili modernoj nauci.

Postoje tri perioda u razvoju znanja o socijalnom ponašanju ljudi:

Socijalna filozofija. Od antičkog doba do druge polovine 19. veka. Socijalna psihologija ne postoji kao nezavisna ni teorijska niti empirijska nauka. Socijalno-psihološki problemi razmatraju se u okviru filozofije, etike, religije. Ne vrše se sistematska istraživanja. Pretpostavke i spekulacije. »Racionalizam« umesto proverljivih podataka.

**----- OSTATAK TEKSTA NIJE PRIKAZAN. CEO RAD MOŽETE
PREUZETI NA SAJTU. -----**

www.maturskiradovi.net

MOŽETE NAS KONTAKTIRATI NA E-MAIL: maturskiradovi.net@gmail.com